

К. А. Завертайло,
Уханьський Університет

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ ТА ШВИДКІСТЬ ЇХ АДАПТАЦІЇ В НОВОМУ МОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Основною метою даного дослідження є характеристика обставин вивчення українськими студентами китайської мови у Китаї; ознайомлення з принципом їх розподілу по території Китаю, мотивацією у вивченні мови, а також їх планами на майбутнє. Аналіз сучасних обставин вивчення китайської мови українськими студентами розкриє суть складнощів, з якими вони стикаються. Таким чином, викладачу буде легше обрати найбільш придатний спосіб викладання для українського слухача, посилити його інтерес до китайської мови, а також сприяти зміцненню дружніх стосунків обох держав та їх взаємного розуміння.

Ключові слова: Україна, Китай, українські студенти, вивчення китайської мови.

ИССЛЕДОВАНИЕ МОТИВАЦИИ ИЗУЧЕНИЯ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА УКРАИНСКИМИ СТУДЕНТАМИ И СКОРОСТЬ ИХ АДАПТАЦИИ В НОВОЙ ЯЗЫКОВОЙ СРЕДЕ

Главной целью данного исследования является характеристика обстоятельств изучения китайского языка украинскими студентами в Китае; ознакомление с принципом их распределения по территории Китая, мотивацией в изучении языка, а также планами на будущее. Анализ современных обстоятельств изучения китайского языка украинскими студентами раскрывает суть сложностей, с которыми они сталкиваются. Таким образом, преподавателю будет легче выбрать наиболее подходящий способ преподавания для украинского слушателя, он сможет усилить интерес студентов к китайскому языку, а также способствовать укреплению дружеских отношений между двумя странами.

Ключевые слова: Украина, Китай, украинские студенты, изучение китайского языка.

RESEARCH ON MOTIVATION FOR LEARNING CHINESE LANGUAGE BY UKRAINIAN STUDENTS AND THE PROCESS OF ADAPTATION TO THE NEW LANGUAGE ENVIRONMENT

The main aim of this research is to characterize the studying environment of learning Chinese language by the Ukrainian students in China, to get acquainted with their distribution in the cities of China, studying motives, to analyze their current situation and plans for the future. Some universities do research on foreign students, in order to learn about attitude towards university and teaching methods, but students are not divided into different nationality groups. The research on the Ukrainian students studying Chinese language abroad can reveal the difficulties in learning the foreign language for the Ukrainians; it can help teachers to come up with the most suitable teaching methods. This research will give teachers the full understanding of Ukrainian students, their peculiarities and will be able to compare them with students of other nationalities. This research can also help to establish understanding and further friendship between China and Ukraine, as well as reduce the cultural differences between the two countries and lead to mutual understanding.

Keywords: Ukraine, China, Ukrainian students, learning Chinese language.

Постановка проблеми: У сучасному суспільстві проблема крос-культурних відносин та процесу адаптації у новому мовному середовищі є однією з найбільш актуальних. Багатьом студентам, які їдуть на навчання за кордон, важко пристосуватися до нових умов життя, до нової мови, їжі, менталітету. Подібні дослідження можуть допомогти українським викладачам підготувати студентів до навчання в іншій країні і обрати найкращий спосіб викладання, орієнтуючись не лише на мовний фактор, але і на крос-культурний.

Актуальність роботи: тема поки що залишається малодослідженою, однак з кожним роком кількість українських студентів, які виявляють інтерес до Китаю та китайської мови, зростає. Це дослідження може допомогти китайським викладачам краще зрозуміти соціально-психологічні настрої та навчальні пріоритети українських студентів, а також надати інформацію викладачам китайської мови в Україні про поведінку українців в новому мовному середовищі. Ця робота також має цінність для студентів, які збираються їхати на навчання до Китаю. Вони зможуть дізнатися про розподіл українців за містами та університетами, про навчальні методи та труднощі у процесі вивчення мови, про досягнення та мотивацію.

Наукова новизна дослідження: розвиток китайсько-українських дипломатичних стосунків став причиною зіткнення двох культур, тому деякі українські науковці почали цікавитися питаннями крос-культурного спілкування. Кваснюк Є. (2009) досліджував різницю між українцями та китайцями з точки зору усного спілкування, беручи до уваги стосунки між людьми, стиль мовлення, норми поведінки і т.д. [1] Ху Жунсі (2013) досліджував соціокультурні особливості адаптації китайських студентів до навчання в університетах України та визначав шляхи розв'язання проблеми адаптації іноземних студентів до навчання в Україні [2]. Ряд досліджень був проведений іноземцями про мотивацію до вивчення китайської мови і адаптацію до мовного середовища студентів різних країн, таких як Індонезія [3], В'єтнам [4], Корея [5], Лаос [6], Японія [7], Німеччина [8], Росія [9]. Аналіз сучасної наукової літератури показав, що на сьогоднішній день є наукові роботи, які вивчають відмінності між українською і китайською культурами, але існує небагато досліджень про повсякденне життя та навчання українських студентів у Китаї, що підтверджує практичну актуальність даної роботи.

Мета роботи: з'ясувати особливості поведінки українських студентів в новому мовному середовищі, дізнатися про швидкість їх адаптації та виявити їх труднощі у вивченні мови в Китаї.

Китай завжди мав славу древньої цивілізації із тисячолітньою історією. Весь світ не лише захоплюється його багатим культурним спадком, але і вивчає його, намагаючись краще зрозуміти китайський народ. Китай стрімко розвивається у всіх напрямках, і завдяки цьому має неабиякий вплив на інші країни світу. Із запровадженням реформ та політики «відкритості», Китай зазнав величезних змін: з кожним днем зростає кількість іноземців, які приїжджають сюди у пошуках роботи або на навчання. Протягом останніх років українці також опинилися у числі тих, хто активно виявляє інтерес до Піднебесної. На сьогоднішній день в Україні вивчення китайської мови є не лише модним захопленням, але й вважається перспективною професією. Більш того, деякі українці впевнені, що вивчення китайської мови у Китаї має перевагу через більш досконалі методи викладання носіями мови. Дуже багато українських навчальних закладів підписують договір про співпрацю із китайськими університетами, тому все більше студентів мають можливість поїхати туди на практику. Наприклад, співпраця із Чжецзянським педагогічним університетом триває вже понад 15 років. Міністерство закордонних справ, Міністерство освіти, Академія наук України плідно співпрацюють з рядом китайських університетів. Для формування нових дослідницьких можливостей та напрямів, у травні 2007 року Чжецзянський та Луганський педагогічні університети спільними зусиллями заснували перший Інститут Конфуція в Україні, який активно розвивається у сфері

культурного обміну та популяризації китайської мови в українському суспільстві. Згідно з даними, наданими Посольством України у Китайській Народній Республіці, на початку 2010 року було зареєстровано 706 українських студентів, які навчалися на території Китаю. Щороку все більше українців приїжджають до Китаю, щоб займатися підприємницькою діяльністю, вчитися, подорожувати, а також щоб відчувати на власному досвіді особливості іншої культури, яка радикально відрізняється від української.

Студенти приїжджають до Китаю з різними цілями. Деякі студенти обирають університети КНР, щоб вчитися на бакалавра, інші ж для покращення рівня китайської мови приїжджають на півроку або на рік. У процесі навчання українські студенти стикаються із міжкультурними відмінностями, труднощами у навчанні, щоденними життєвими неприємностями, але це все не може зрівнятися з мотивацією вивчення китайської мови. Загалом, українці завжди із задоволенням беруть участь у всіх університетських заходах, знайомляться з новими людьми та шукають друзів серед китайців. Активна участь у громадському житті допомагає студентам подолати труднощі на шляху до володіння мовою.

Після завершення навчання у китайських університетах, більшість студентів обирають подальше отримання наукового ступеня в Китаї або роботу у галузях економіки чи освіти. Для зміцнення дружби українського та китайського народів українські лінгвісти видають книги з матеріалами для вивчення мови, китайської історії та культурних відмінностей обох країн.

Методи дослідження: предметом даного дослідження є українські студенти, які приїжджають вивчати мову до Китаю на короткий строк або довгий термін. Ця стаття базується на опитуванні, проведеному у період з листопада 2010 року по квітень 2011 року. Автор розповсюдила 70 анкет, 50 з яких згодом опрацювала. За допомогою Посольства України в Китаї, Генерального Консульства у Шанхаї, китайського керівника та друзів-китайців автор розшукала студентів української національності у китайських вузах та попросила їхньої допомоги у заповненні даних анкет. У процесі опитування в автора зав'язалися дружні стосунки із українськими студентами з різних китайських міст. Пізніше автор листувалася з ними, щоб обговорити досвід навчання за кордоном та плани на майбутнє. Це стало одним із важливих факторів розуміння впливу Китаю на процес міжкультурного обміну та вивчення мови.

Результати опитування та аналіз отриманих даних:

1) Досвід у вивченні китайської мови

Згідно з результатами опитування було встановлено, що 80% українських студентів вже мали досвід у вивченні мови, тобто вони почали опановувати китайську ще в Україні. Таким чином, володіючи певною базою, українці приїжджають до Китаю, щоб поліпшити свої мовні навички. 62% українських студентів перед тим, як приїхати на мовну практику, знають більшість ієрогліфів, 26% визнають, що володіють базовими ієрогліфами, а 13% опитуваних зовсім не вміють читати ієрогліфічне письмо. Іншу велику підгрупу формують випускники вищих навчальних закладів, які приїжджають до Китаю вивчати мову з «нуля».

2) Розподіл за містами та навчальними закладами

Українські студенти навчаються у багатьох китайських містах, таких як: Далянь, Чунцін, Шанхай, Цзіньхуа, Ланьчжоу, Чанчунь, Сучжоу, Гуанчжоу, Пекін, Ухань, Тяньцзінь, Санья та інших. 70% студентів з України отримують стипендії від Інституту Конфуція та китайського уряду та призначення до різних університетів. Ця цифра свідчить про те, що навчальні заклади України та Китаю підписали низку угод про співробітництво. Завдяки цьому, українці мають змогу навчатися у різних університетах Китаю, таких як Чжецзянський педагогічний університет, університет Санья, Ляонінський педагогічний університет, Північно-Східний педагогічний університет, Чунцінський педагогічний університет, Шанхайський педагогічний університет, Цзінанський університет, Нанькайський університет, Сучжоуський університет, Цзілінський університет та інші. Причиною, з якої студенти навчаються в тому чи іншому університеті, є стипендія або програма обміну. 30% українців, які здобувають знання за власний рахунок, знайшли університети за допомогою порад друзів або інформації з інтернету. Обираючи навчальний заклад, українські студенти не звертають уваги на місцевий діалект та вимову, 4% українців взагалі обирають університет навмання.

3) Розподіл за науковим ступенем та професійним спрямуванням

8% студентів з України навчаються в Китаї на бакалавра, 32% – на магістра, 6% – в аспірантурі, але більшість, яка складає 54%, не отримує науковий ступінь взагалі, а лише вивчає мову. Студенти-бакалаври обирають такі спеціальності, як бізнес, економіка або просто китайська мова. Серед магістрів популярним спрямуванням стало «викладання китайської мови для іноземців» через те, що в світі у багатьох людей виникає бажання вивчати цю мову, саме тому досвідчені та висококваліфіковані викладачі є затребуваними. Серед інших професій, які обирають українські студенти, зустрічається «міжнародна економіка», але співвідношення складає лише 10%.

4) Вибір міста

Зазвичай з метою навчання українські студенти повертаються до китайського міста, де вони вже були, тому що вони вже знайомі із місцевістю, вчителями та мають там друзів. Тим не менш, деякі вирішують продовжувати навчання у різних містах, наприклад, зустрічаються такі пари: Чунцін – Чанчунь, Пекін – Цзіньхуа, Далянь – Гуанчжоу, Далянь – Ухань, Далянь – Санья, Тяньцзінь – Гуанчжоу. В основному такий процес зміни місцевості відбувається через отримання гранту. Досвід навчання у Китаї зменшує бажання студентів вчитися деінде, серед них 40% не бажають вчитися загалом, 60% сподіваються поїхати до Ціндао, Ханчжоу, Пекіну, Гуанчжоу, Чанша, Шанхаю або Гонконгу, щоб продовжити навчальний процес. Більшість студентів вважає Ханчжоу, Шанхай та Пекін найбільш перспективними, бо ці міста є туристичними, культурними та діловими центрами Китаю. У процесі дослідження автор виявила, що причиною подібного вибору є не місцеве мовне середовище, діалект або клімат, а масштаби міста, швидкість його розвитку та престиж навчального закладу.

5) Мотивація

60% українських студентів, як правило, мають потужну мотивацію у вивченні мови: вона потрібна для подальшого професійного розвитку, або студенти просто мають сильне бажання вивчити мову Піднебесної. 30% українських студентів за обміном зацікавлені у безпосередніх результатах вивчення китайської мови. Ці люди зазвичай виявляють інтерес до китайської культури та історії. 10% українських студентів вирішили вчити китайську мову через наполягання батьків або можливість міжнародного обміну. В цілому, мотивація студентів в Україні базується на реальних потребах суспільства та окремого індивіда.

6) Аспекти вивчення китайської мови

44% українців визнали, що розмовляють китайською мовою із іншими представниками їхньої країни лише під час занять в університеті; 28% студентів заявили, що дуже рідко розмовляють китайською мовою з іншими українцями; 20% опитуваних ствердили, що вони часто розмовляють китайською; також 8% студентів не розмовляють китайською із спів-

вітчизниками навіть під час занять. У процесі вивчення китайської мови україномовне середовище є серйозною загрозою на шляху до успіху. Після приїзду до Китаю деякі студенти дуже сумують за Батьківщиною, і через міжкультурний конфлікт із китайцями намагаються завести друзів серед українців. 60% студентів з України використовують китайську мову у спілкуванні зі своїми одногрупниками; 22% говорять англійською; 18% українських студентів розмовляють китайською мовою до моменту, доки вони розуміють її.

7) Труднощі, що виникають у процесі вивчення китайської мови

В українській мові немає ієрогліфів та поняття про тон, тому 44% українців вважають, що тони – це найскладніший аспект вивчення мови. 42% думають, що таким є ієрогліфічне письмо, бо є відносно новим для вивчення явищем. Лише 8% студентів вважають, що словниковий запас є складним для запам'ятовування, а для 6% такою є граматики. І хоча більшість вважає, що тони є найважчим аспектом для вивчення, 50% студентів стверджує, що перш за все потрібно удосконалити навички письма. 36% українців вважають, що вони повинні поліпшити навички усного мовлення, 18% мають проблеми із аудіюванням; 12% студентів хочуть покращити вміння читати китайською мовою.

8) Навчальні методики та результати

56% українців намагаються подружитися з китайцями, щоб покращити свій рівень володіння мовою; 20% студентів обирають режим самостійного навчання; 38% стверджують, що заняття в університеті допомагають їм вивчити мову. Крім підручників, 74% студентів дивляться китайське телебачення та кінематограф для удосконалення мови; 36% українців користуються словниками, щоб збагатити свій запас; 24% студентів подобаються китайські журнали; 16% українців використовують аудіо матеріали; 8% надають перевагу іншим методикам вивчення мови, як наприклад, читання китайських романів.

Китайське середовище сприяє вивченню мови українськими студентами, доказом чого можуть послужити результати HSK (екзамен на знання китайської мови для іноземців). До навчання в Китаї лише 42% українських студентів здали тест на знання китайської мови; 58% не змогли справитися із цим завданням. Після подорожі до Китаю показники змінюються: 52% українських китайців здають HSK, і 48% все ще не в змозі пройти тест. Після мовної практики у Китаї рівень HSK українських студентів радикально змінився з 3 до 4, з 3 до 5, з 3 до 6, з 6 до 9 і т.д.

9) Плани на майбутнє

Що стосується планів на майбутнє, то 72% українських студентів сподіваються залишитися у Китаї, щоб знайти роботу. 28% українців планують знайти роботу на батьківщині; 46% студентів збираються заснувати власний бізнес в Китаї. 8% планують знайти роботу у сфері освіти та бути вчителями, послами або журналістами; 4% опитуваних хочуть працювати в уряді; а інші 14% – заснувати власне туристичне агентство або працювати моделлю.

Висновки

За допомогою опитування проведеного серед студентів-українців, які навчаються за кордоном, автору вдалося з'ясувати, що на сьогоднішній день все більшої кількості моїх співвітчизників вдається отримати можливість навчатися в КНР. Педагогічні університети багатьох китайських міст підписали договір із Київським національним університетом, таким чином дві країни повною мірою мають змогу здійснювати обмін студентами. 70% українських студентів у Китаї мають гранти – ця цифра свідчить про хороший рівень дипломатичних відносин між Україною та Китаєм. Міграція студентів з одного міста до іншого є досить поширеним явищем, оскільки вони хочуть ознайомитися з різними частинами такої великої країни, їх культурними особливостями та місцевими діалектами. Велику частину навчального процесу українського студента займає вивчення давнього та багатого культурного спадку, принципи якого суттєво відрізняються від українських. Незважаючи на це, українцям все ж вдається дуже швидко адаптуватися до незнайомого середовища, саме тому більшість (72%) сподівається залишитися в епіцентрі світового розвитку. 46% сподіваються заснувати свій бізнес, а інші – працювати у сфері освіти. Згідно з результатами опитування, українці беруть активну участь в університетських позанавчальних заходах, мовних конкурсах та інших видах суспільної активності. Українці готові дружити з китайцями, допомагати їм у вивченні іноземних мов та одночасно покращувати свою китайську. Деяким студентам не вдається звикнути до китайського способу життя та мовного середовища, але їх порівняно мало. Після навчання на батьківщині, рівень студентів суттєво покращується, про що свідчать результати HSK. Всі вищезгадані фактори закріплюють пройдений на заняттях матеріал та дають змогу застосовувати теорію на практиці. Таким чином, вивчення мови в Китаї стало не лише популярною тенденцією, але й запорукою швидкого прогресу. З розвитком дипломатичних відносин між Китаєм та Україною ще більшої кількості українських студентів випаде можливість вивчати китайську мову та культуру. Адже обмін студентами між двома державами – це ще один крок до взаєморозуміння та процвітання.

Література:

1. Кваснюк Є. Сприйняття і розуміння в міжособистісних відносинах українського та китайського народів. / Є. Кваснюк. – К.: КНУ ім. Тараса Шевченка – 2009. – с.32-57.
2. Ху Жунсі Соціокультурні особливості адаптації китайських студентів до навчання в університетах України. / Жунсі Ху. – Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – 2013. – № 1(5). – с.36-41.
3. 郝红艳, 张念 在穗印尼留学生汉语学习情况调查研究. / 广东外语外贸大学 – 广东外语外贸大学学报 – 第16卷. – 第1期. – 89-96页.
4. 褚孟辉 越南留学生非正式汉语学习情况调查研究 – 以广西大学为例. / 广西大学硕士学位论文 – 2013年11月. – 17-26页.
5. 朴宣妹 上海的韩国青少年留学生的汉语教育现状. / 师范大学学报 – 2005年. – 15-34页.
6. 史文 老挝留学生汉语学习动机调查研究. / 云南华文学院 云南师范大学硕士学位论文 – 2013年6月. – 21-34页.
7. 王学松 华日本留学生汉语学习情况调查. / 师范大学汉语文化学院学报, 第4期 – 2001年11月. – 25-30页.
8. 欧阳丽娜 在华德国留学生跨文化适应问题调查研究. / 东北师范大学学位评定委员会 – 2012年5月. – 13-23页.
9. 元华、李美阳 在京俄罗斯留学生跨文化适应调查研究. / 北京师范大学汉语文化学院学报 – 2011年. – 2期. – 36-42页.
10. Larry A. Samovar, Richard E. Porter, Lisa A. Stefani Communication between cultures. / Beijing: Beijing Foreign Language Teaching and Research Press – 2000. – p. 9-20.
11. 中华人民共和国教育部/统计数据/外国留学生情况: <http://www.moe.edu.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/s4633/201010/109922.html>
12. 乌克兰驻华大使馆: <http://www.mfa.gov.ua/china/ch/>
13. <http://ukrainian.cri.cn/1/2010/07/23/2s15839.htm>